

N:o 13.

Ank. till Riksd. Kansli den 3 Maj 1880, kl. 1 e. m.

Konstitutions-Utskottets Utlåtande, i anledning af Herr Westins motion om införande af ett ständigt Utskott i stället för de nuvarande tillfälliga.

Ofvan berörda, inom Andra Kammaren väckta och till Utskottet remitterade motion (N:o 156) synes närmast vara föranledd af den meningskiljaktighet, som vid åtskilliga riksdagar uppstått derom, huruvida motioner, som innehållit skrifvelseförslag, bort till ständigt eller tillfälligt Utskott öfverlemnas. Benägenheten att hänvisa dylika motioner till ständigt Utskott anser motionären förnämligast bero på föreställningen, att en grundlig utredning af saken i allmänhet snarare är att förvänta af ett ständigt än af ett tillfälligt Utskott — en föreställning, som, enligt motionärens förmenande, ej saknar skäl, enär de ständiga Utskottens sammansättning erbjuder lättare tillfälle till en sammanjemkning af meningarne och derigenom gör utsigten till vinnande af ett praktiskt resultat större, hvartill kommer fördelen för de ständiga Utskotten att till sitt biträde ega en sekreterare. I betraktande här af och då ett ständigt Utskott, om det erhåller tillräckligt antal ledamöter och arbetet inom detsamma lämpligt anordnas, synes böra kunna åstadkomma lika stor arbetsprodukt som de tillfälliga Utskotten, föreslår motionären, att i stället för de hittills varande tillfälliga Utskotten ett ständigt Ekonomi-Utskott, bestående af tjugufyra ledamöter, måtte vid Riksdags början tillsättas för behandling af de ärenden, som nu tillhöra de tillfälliga Utskotten; samt att 53 § Regeringsformen och 37:de och dermed sammanhängande paragrafer Riksdagsordningen måtte erhålla en sådan lydelse, som nu föreslagna förändring påkallar.

De åligganden, som under Frihetstiden tillkommo Allmänna Besvärsmed flere deputationer, öfverflyttades genom 1810 års Riksdagsordning till Allmänna Besvärs- och Ekonomi-Utskottet, hvilket, enligt 53 § Regeeringsformen, egentligen hade att, i anledning af i stånden väckta frågor, anmärka brister i de allmänna hushållningsanstalterna och förändringar deruti föreslå. Dess verksamhet kom emellertid att i allmänhet omfatta sådana ärenden, som icke bestämdt hörde under annat Utskotts behandling, ehuru någon ovilkorlig bestämelse härom icke förefans i grundlagen. Enligt 56 § i Riksdagsordningen fingo nemligen »allmänna frågor», som uti Riksens Ständers plena väcktes, ej till omedelbart afgörande der upptagas, utan skulle de öfverlemnas till behörigt Utskott, som egde att dem utreda och deröfver sig yttra; men förekommo ärenden af den beskaffenhet, att de icke bestämdt tillhörde något visst Utskott, egde Ständerna antingen, enligt 36 § 3 mom. Riksdagsordningen, att för deras behandling tillsätta flera Utskott, eller ock att, jemlikt 34 § 2 mom. i samma lag, anlita vare sig Allmänna Besvärs- och Ekonomi-Utskottet eller något af de öfriga, förut tillsatta Utskotten. Utom de gemensamma Utskotten egde hvarje stånd för sig att utse ett Utskott till upptagande af ståndets »enskilda besvär och angelägenheter».

En af de mera anmärkningsvärda detaljförändringar, som, i sammanhang med representationsförändringen, vidtogos i afscende å formerna för riksdagsarbetet, var afskaffandet af Allmänna Besvärs- och Ekonomi-Utskottet. Det hufvudsakliga skälet härtill var, såsom i motiven till 1866 års Riksdagsordning angifves, olämpligheten af ett ovilkorligt stadgande om uppdrag åt samma personer att utreda alla de olikartade frågor, som tillhörde detta Utskotts handläggning. I stället upptogs en inom de flesta utländska representantförsamlingar med fördel använd institution — som hos oss fick namn af Tillfälliga Utskott. I sammanhang härmed stadgades äfven, att motion, som tillhörde dylikt Utskotts upptagande, finge när som helst under Riksdagens sammanvaro väckas, men kunde, utan remiss till Utskott, genast afgöras af den Kammare, inom hvilken densamma blifvit väckt.

Den nya institutionen synes emellertid ej rätt hafva velat slå rot i våra förhållanden. En af de hufvudsakligaste fördelar, man med tillfälliga Utskott hoppades vinna, torde hafva varit möjligheten att för utredning af hvarje särskild fråga kunna påräkna speciellt sakkunniga personers medverkan. För sådant ändamål afsåg lagstiftaren att ett tillfälligt Utskott skulle för hvarje särskild fråga eller åtminstone hvarje grupp af sammanhörande frågor tillsättas — ordalagen i 37 § 3 mom. Riksdagsordningen angifva otvetydigt att meningen varit sådan. Praxis

har emellertid icke utvecklats denna tanke; redan den stora mängd motioner, som hos oss gemenligen plägar vid hvarje riksdag väckas, har gjort ett förfaringssätt, sådant lagstiftaren synes hafva tänkt sig det, så godt som omöjligt. Följden häraf har blifvit, att ej sällan tillfälliga Utskott genom det betydliga antal olikartade ärenden, som kommit under deras behandling, erhållit karakteren af fasta eller ständiga Utskott. Men under sådana förhållanden synes ett ständigt Utskott med afseende å så väl sin sammansättning som sitt arbetsätt ega obestridliga fördelar framför de tillfälliga. I ett Utskott, som är sammansatt af ledamöter från begge Kamrarna, kunna, såsom motionären anmärker, de olika meningarne lättare sammanjemkas och frågorna snarare bringas till lösning än i Utskott, som väljes af blott den ena Kamraren. Jemväl med hänsyn till det ringare antal ledamöter, hvaraf de tillfälliga Utskotten bestå, synas de erbjuda mindre säkerhet för frågornas noggranna skärskådande från olika synpunkter. Äfven den af motionären påpekade omständigheten, att de ständiga Utskotten ega till sitt förfogande ett särskildt kansli, torde i sin mån främja fortgången af utskottsarbetet.

Emot återinförande af ett ständigt Utskott i stället för de tillfälliga talar visserligen fortfarande hvad som, på sätt ofvan anmärkts, utgjorde den förnämsta anledningen till afskaffandet af det forna Besvärs- och Ekonomi-Utskottet, nemligen svårigheten för ett enda Utskott att behandla alla de olikartade frågor, som skulle komma att dit hänvisas. Häremot kan dock erinras, att denna olägenhet knappast kan sägas vara genom det nuvarande förfaringssättet i någon betydligare grad häfd, då gemenligen ett ringa fåtal tillfälliga Utskott vid början af Riksdagen tillsättas och dessa få till sig hänvisade de till ständigt Utskott icke hörande frågor, som väckts eller under fortgången af Riksdagens sammanvaro kunna väckas. Om, såsom motionären påpekar, i det ständiga Utskott, som skulle ersätta de tillfälliga, insättes ett tillräckligt antal ledamöter, hvilka ega att ordna sig på särskilda afdelningar, till underlättande af arbetet, synes man icke böra befara, att detta skall blifva för Utskottet öfverväldigande. Till förebyggande häraf torde äfven motionstiden för hithörande frågor lämpligen kunna och böra inskränkas till likhet med hvad för väckande af andra motioner, som ej röra grundlagsfrågor, är föreskrifvet.

Då således motionärens förslag icke synes böra gifva anledning till några betänkligheter af vigt, men deremot medför ej oväsentliga fördelar, hvaribland, utom de ofvan anförda, bör räknas förenklingen i formen för frågornas afgörande inom Kamrarna, anser Utskottet sig ega skäl understödja detsamma, och detta så mycket hellre, som förslaget

innebär, ej införande af någon ny form för riksdagsarbetet, utan allenast ett återupptagande af en gammal och länge pröfvad institution. I öfverensstämmelse med denna sin uppfattning har Utskottet utarbetat ett förslag till förändrad lydelse af de grundlagsparagrafer, som innehålla bestämmelser uti förevarande ämne.

Dervid har Utskottet först haft att öfverväga, hvilken benämning bordé för det återupptagna Utskottet väljas; och har denna ansetts lämpligen böra, såsom äfven motionären föreslagit, blifva Ekonomi-Utskott. För denna benämning tala — utom svårigheten att finna en annan, mera passande — dels fördelen af att undvika införandet af ett i vår riksdagshistoria hittills okänt namn, och dels den omständigheten, att Utskottets hufvudsakliga verksamhet skulle komma att omfatta frågor inom området för den lagstiftning, som enligt vedertaget bruk kallas den ekonomiska. I sammanhang härmed bör anmärkas, att enligt nedan framlagda förslag de Utskott, som skola behandla hvardera Kammarens enskilda angelägenheter, ansetts böra kallas: tillfälliga. Visserligen skulle benämningen »enskilda» kunna synas vara närmare till hands liggande och mera egentlig. Men om den valdes, så borde följdriktigt de ständiga Utskotten kallas till exempel »gemensamma», och derigenom skulle framkallas nödvändigheten att vidtaga ändring af en mängd grundlagsstadganden, hvilka nu kunnat bibehållas oförändrade. Helt och hållet oegentlig kan i allt fall den föreslagna benämningen ingalunda sägas vara, då ju ifrågavarande Utskott hafva karakteren af tillfällighet.

Då de ämnen, som tillhöra Ekonomi-Utskottets upptagande, äro för talrika och olikartade, att lämpligen kunna i en lagtext fullständigt uppräknas, har det varit nödvändigt att bestämma området för Utskottets verksamhet negativt, d. v. s. endast såsom begränsadt af de öfriga Utskottens i grundlagen redan utstakade verksamhet. I en ny, under N:o 43 i Riksdagsordningen införd paragraf, som närmare angifver området för Utskottets verksamhet, har det dock syntts lämpligt att särskildt omnämna de lagstiftningsärenden, som företrädesvis skulle komma att utgöra föremål för Ekonomi-Utskottets behandling; och hafva dervid ordalagen i 89 § Regeringsformen blifvit följda.

För undvikande af den rubbning i paragrafföljden, som införandet af en ny paragraf efter den 42:dra i Riksdagsordningen skulle föranleda, har nuvarande § 43 insatts såsom ett särskildt femte moment i § 37. Detta har Utskottet föreställt sig så mycket hellre kunna ega rum, som § 43 till sitt innehåll snarast hör samman med § 37, hvilken innefattar allmänna bestämmelser om Utskotten och deras bildande.

Genom uteslutande af andra punkten i § 56 Riksdagsordningen kommer den Kamrarne medgifna rätt att utan remiss afgöra sådana frågor, hvilka tillhöra de nuvarande tillfälliga Utskottens handläggning, att upphöra. Denna förändring synes dock desto mindre böra väcka någon betänklighet, som Kamrarne endast i sällsynta fall begagnat ifrågavarande rättighet.

Då enligt nedanstående förslag tillfälligt Utskott hädanefter skulle tillsättas allenast för beredning af Kammares enskilda angelägenheter, hvilka tydligen kunna blifva föremål för öfverläggning och beslut allenast inom den Kammarne, som de röra, har andra stycket i § 59 Riksdagsordningen ansetts kunna såsom helt och hållet öfverflödigt utgå.

I 62 § och andra stycket af 63 § Riksdagsordningen hafva bestämningarne »ständigt eller i dess ställe särskildt tillsatt» (nemligen Utskott) bort utgå, såsom obehöfliga, då, på sätt ofvan anmärkts, fråga, som af tillfälligt Utskott handlagts, ej kan blifva föremål för begge Kamrarnes beslut. Att 3:dje stycket af 63 § Riksdagsordningen, som innehåller föreskrifter om sättet för afgörande af fråga, som behandlats af tillfälligt Utskott, uteslutits, torde ej behöfva särskildt motiveras.

På grund af hvad nu blifvit anfördt får Utskottet värdsamt hemställa,

att Riksdagen, med bifall till syftet af Herr Westins ifrågavarande motion, ville antaga att hvila till grundlagsenlig behandling följande förändrade lydelse af nedannämnda grundlagsstadganden:

Regeringsformen.

§ 53.

Nuvarande lydelse:

Lagtima Riksdag skall för ärendenas beredning tillsätta dessa Utskott: ett Konstitutions-Utskott, att väcka och upptaga frågor rörande förändringar i grundlagarne och ytt-randen deröfver till Riksdagen afgifva, samt att granska de i Statsrådet förda protokoll; ett Stats-

Föreslagen lydelse:

Lagtima Riksdag skall för ärendenas beredning tillsätta dessa Utskott: ett Konstitutions-Utskott, att väcka och upptaga frågor rörande förändringar i grundlagarne och ytt-randen deröfver till Riksdagen afgifva, samt att granska de i Statsrådet förda protokoll; ett Stats-

Utskott, att utreda och för Riksdagen uppgifva statsverkets och riksgäldsverkets tillstånd, förvaltning och behof; ett Bevillnings-Utskott, att behandla bevillningsfrågor; ett Banko-Utskott, att öfverse Bankens styrelse och tillstånd samt föreskrifter om bankoförvaltningen gifva; *samt* ett Lag-Utskott, att utarbета de från Kamrarne remitterade förslag till civil-, kriminal- och kyrkolagarnes förbättring.

Å urtima Riksdag — — — —
— — — — — — — — — — ärenden.

Utskott, att utreda och för Riksdagen uppgifva statsverkets och riksgäldsverkets tillstånd, förvaltning och behof; ett Bevillnings-Utskott, att behandla bevillningsfrågor; ett Banko-Utskott, att öfverse Bankens styrelse och tillstånd samt föreskrifter om bankoförvaltningen gifva; ett Lag-Utskott, att utarbета de från Kamrarne remitterade förslag till civil-, kriminal- och kyrkolagarnes förbättring; *samt ett Ekonomi-Utskott, att upptaga sådana frågor, som icke tillhöra annat ständigt, ej heller tillfälligt Utskotts handläggning.*

Å urtima Riksdag — — — —
— — — — — — — — — — ärenden.

Ann. I händelse det från innevarande Riksdag förut hvilande förslag till ändring af denna § antages, bör vid den slutliga redaktionen iakttagas, att efter orden »civil-, kriminal-» inskjutes »kommunal».

Riksdagsordningen.

§ 37.

Nuvarande lydelse:

1. Å hvarje lagtina Riksdag skola, inom åtta dagar efter dess öppnande, tillsättas: ett Konstitutions-Utskott, ett Stats-Utskott, ett Bevillnings-Utskott, ett Banko-Utskott, *samt* ett Lag-Utskott. Dessa Riksdagens ständiga Utskott skola bestå: Konstitutions-Utskottet af tjugo,

Föreslagen lydelse:

1. Å hvarje lagtina Riksdag skola, inom åtta dagar efter dess öppnande, tillsättas: ett Konstitutions-Utskott, ett Stats-Utskott, ett Bevillnings-Utskott, ett Banko-Utskott, ett Lag-Utskott, *samt ett Ekonomi-Utskott.* Dessa Riksdagens ständiga Utskott skola bestå: Konstitutions-

Stats-Utskottet af tjugofyra, Bevillnings-Utskottet af tjugo, Banko-Utskottet af sexton och Lag-Utskottet af sexton ledamöter, hvilka hvardera Kammaren till halfva antalet inom sig väljer antingen omedelbart eller, om Kammaren så beslutar, genom elektorer; ankommande på Kamrarnes sammanstående beslut att, när sådant finnes vara af nöden, tillsätta särskildt Utskott för upptagande af fråga, som tillhör ständigt Utskotts behandling, så ock att, derest Utskott anmäler behof af förstärkning i ledamöternas antal, sådant bevilja.

2. Hvardera Kammaren — — — — — inträda.

3. Derest i någondera Kammarer fråga väckes, som icke tillhör förenämnda Utskotts behandling, men är af beskaffenhet att Utskotts yttrande deröfver erfordras, skall för frågans beredande ett tillfälligt Utskott, bestående af så många ledamöter, som Kammarer nödigt aktar, inom Kammarer tillsättas.

4. Å urtima — — — — — ärenden.

Utskottet af tjugo, Stats-Utskottet af tjugofyra, Bevillnings-Utskottet af tjugo, Banko-Utskottet af sexton, Lag-Utskottet af sexton och *Ekonomi-Utskottet af tjugofyra ledamöter*, hvilka hvardera Kammaren till halfva antalet inom sig väljer antingen omedelbart eller, om Kammaren så beslutar, genom elektorer; ankommande på Kamrarnes sammanstående beslut att, när sådant finnes vara af nöden, tillsätta särskildt Utskott för upptagande af fråga, som tillhör ständigt Utskotts behandling, så ock att, derest Utskott anmäler behof af förstärkning i ledamöternas antal, sådant bevilja.

2. Hvardera Kammaren — — — — — inträda.

3. Kamrarne ega hvar för sig tillsätta ett eller flera tillfälliga Utskott, bestående af så många ledamöter, som Kammarer aktar nödigt, för upptagande af frågor rörande Kammarer enskilda angelägenheter.

4. Å urtima — — — — — ärenden.

5. Ej må statsrådsledamot eller justitieråd i Utskott eller val till Utskott deltaga; ej heller någon, af hvilken Riksdagen kan fördra redo och ansvar, inväljas i Utskott, der redovisning för hans egna embetsåtgärder kan förekomma.

§ 43.

Nuvarande lydelse:

Ej må statsrådsledamot eller justitieråd i Utskott eller val till Utskott deltaga; ej heller någon, af hvilken Riksdagen kan fordra redo och ansvar, inväljas i Utskott, der redovisning för hans egna embetsåtgärder kan förekomma.

Föreslagen lydelse:

Ekonomi-Utskottet skall meddela utlåtande öfver dit från Kammarne hänvisade frågor om stiftande, ändring, förklaring eller upphäfvande af lagar och författningar, som rikets allmänna hushållning röra, äfvensom om grunderna för allmänna inrättningar af alla slag, så ock öfriga inom Riksdagen väckta frågor, hvilka icke äro af beskaffenhet att tillhöra annat ständigt, ej heller tillfälligt Utskotts handläggning.

§ 56.

Nuvarande lydelse:

Konungens propositioner, så ock motioner i ämnen, som tillhöra ständigt Utskotts behandling, kunna icke till afgörande i Kammare företagas, innan Utskott deröfver afgifvit yttrande. *Angår motion annat ämne, och rör det ej Kammaren enskildt, kan motionen ej utan remiss till Utskott bifallas.* Frågor, som röra någondera Kammaren enskildt, må genast afgöras.

Föreslagen lydelse:

Konungens propositioner, så ock motioner i ämnen, som tillhöra ständigt Utskotts behandling, kunna icke till afgörande i Kammare företagas, innan Utskott deröfver afgifvit yttrande. Frågor, som röra någondera Kammaren enskildt, må genast afgöras.

§ 59.

Nuvarande lydelse:

Betänkande — — — — —
— — — — — företagas.

Föreslagen lydelse:

Betänkande — — — — —
— — — — — företagas.

Betänkande, som afgifvits af tillfälligt Utskott, föredrages i den Kammarare, som Utskottet tillsatt, och förfäres derefter vidare med målet, såsom nyss är sagdt.

Utskotts — — — — —
— — — — — begär.

Utskotts — — — — —
— — — — — begär.

§ 62.

Nuvarande lydelse:

Kammarens beslut i fråga, som icke rörer Kammararen enskildt, skall Medkammararen genom utdrag af protokollet delgifvas. *Har målet varit af ständigt eller i dess ställe särskildt tillsatt Utskott handlagdt, skall ock detta om beslutet på enahanda sätt underrättas.* Derest ledamot, som i Kammararens beslut ej instämt, vill sin särskilda mening hos Medkammararen anmäla, skall sådant vara honom obetaget; börande han i slikt fall sin skiljaktiga mening skriftligen till protokollet aflemna, hvarefter den genom protokollsutdrag Medkammararen delgifves; men ej må häraf i något fall beslutets expedierande uppehållas.

Föreslagen lydelse:

Kammarens beslut i fråga, som icke rörer Kammararen enskildt, skall Medkammararen genom utdrag af protokollet delgifvas. *Har målet varit af Utskott handlagdt, skall ock detta om beslutet på enahanda sätt underrättas.* Derest ledamot, som i Kammararens beslut ej instämt, vill sin särskilda mening hos Medkammararen anmäla, skall sådant vara honom obetaget; börande han i slikt fall sin skiljaktiga mening skriftligen till protokollet aflemna, hvarefter den genom protokollsutdrag Medkammararen delgifves; men ej må häraf i något fall beslutets expedierande uppehållas.

§ 63.

Nuvarande lydelse:

När fråga — — — — —
— — — — — återförvisa.

Stanna Kamrarne öfver någon fråga, *deri ständigt eller i dess ställe*

Bih. till Riksd. Prot. 1880. 3 Saml. 10 Häft.

Föreslagen lydelse:

När fråga — — — — —
— — — — — återförvisa.

Stanna Kamrarne öfver någon fråga, *deri Utskott sig yttrat, uti*

särskildt tillsatt Utskott sig yttrat, uti hufvudsakligen eller till vissa delar olika beslut, då skall Utskottet söka att de olika meningarne, såvida möjligt är, sammanjemka och med förslag derom till Kamrarne inkomma.

Om frågan varit af tillfällig Utskott handlad och den Kammare, som Utskottet tillsatt, icke afslår den i frågan väckta motion, skall beslutet genom utdrag af protokollet delgifvas Medkammaren, som derpå om frågan beslutar antingen genast eller efter dess hänvisning till ett för frågans vidare utredning inom Kammarne tillsatt Utskott. Derest Kammarne då icke antager det af den Kammare, som saken först handlagt, fattade beslut, varder det afslaget eller med ändring återlemnadt till sistnämnde Kammare, hvilken i senare fallet har att målet till ny öfverläggning företaga samt eger att, om Medkammarens beslut icke oförändradt antages, ärendet dit ånyo öfverlemna till förnyad ompröfning.

Hvad Kamrarne sammanstämmande — — — — — förfallit.

hufvudsakligen eller till vissa delar olika beslut, då skall Utskottet söka att de olika meningarne, såvida möjligt är, sammanjemka och med förslag derom till Kamrarne inkomma.

Hvad Kamrarne sammanstämmande — — — — — förfallit.

Stockholm den 3 Maj 1880.

På Utskottets vägnar:

MAGNUS HALLENBORG.

Reservationer:

af Herr von Möller;

af Herrar *Borg, Danielsson, S. Johnson, L. Jönsson* och *Norén*:
»Oaktadt de fördelar i vissa afseenden, som ett Ekonomi-Utskott möjligen skulle medföra och hvilka äro af Konstitutions-Utskottets majoritet angifna, hafva vi dock icke kunnat gilla en så genomgripande förändring i Riksdagens arbetssätt, som den hvilken blifvit af Utskottet tillstyrkt, dels emedan vi anse den största varsamhet vara af nöden i fråga om återupptagande af en redan förkastad form för Riksdagens verksamhet, dels emedan, åtminstone hitintills, olägenheterna vid de nuvarande tillfälliga Utskottens arbetssätt icke varit af den beskaffenhet, att de kunna anses göra den föreslagna förändringen högst nödig, och nyttan af förändringen torde kunna betraktas såsom ytterst tvifvelaktig; dels emedan andra nationer, som ega en längre erfarenhet af dylika Utskotts verksamhet, icke funnit skäl förkasta desamma samt välja ett annat arbetssätt än medelst sådana Utskott. Härtill kommer slutligen ett, som oss synes, än väsentligare skäl mot den föreslagna förändringen, nemligen den deri förekommande betydliga inskränkning i tiden för väckande af sådana motioner, som, enligt nu gällande bestämmelser, af tillfälliga Utskott behandlas. På dessa grunder få vi reservera oss mot det beslut, hvartill Konstitutions-Utskottet i denna fråga kommit.»

Herrar Friherre *Nordenfalk, Gahn* och *Svensén* hafva begärt få an-tecknad, att de icke deltagit i detta ärendes slutliga handläggning inom Utskottet.
